

Metodický list (Umenie a kultúra): Estetika

stupeň: vyššie stredné vzdelávanie (gymnázium)

vyučovací predmet: Umenie a kultúra

téma: Estetika

trvanie: 1 - 2 vyučovacie hodiny

počet žiakov: 20 – 30

úloha: predstaviť základné problémy a otázky estetiky

metódy: výklad, diskusia, práca s obrazovým materiálom, porovnávanie, analýza, samostatná práca, praktická tvorba

pomôcky: obrazový materiál

ciele:

- **vedieť vysvetliť, čo je estetika a čím sa zaoberá**
 - **vedieť sformulovať filozofické otázky týkajúce sa estetiky a vyjadriť svoj názor**
 - **rozvíjať kreativitu**
-

V každodennej komunikácii bežne používame pojmy ako krásny, škaredý, estetický, hovoríme, že sa nám niečo páči alebo nepáči bez toho, aby sme hlbšie analyzovali obsah týchto pojmov, alebo dôvody našich hodnotení. Na túto skutočnosť upozornil už starogrécky filozof Sokrates, ktorý prechádzajúc sa na námestí v Aténach zastavoval ľudí a pýtal sa ich, čo je krása, čo je dobro a podobne. Náhodní okolojdúci, prekvapení otázkou, napokon zistili, že definovať obsah týchto bežne známych pojmov nie je také jednoduché.

Študentom budeme postupne klásť jednoduché otázky a necháme ich vyjadriť sa ku konkrétnym, bežne používaným predmetom a obrázkom. Necháme ich uvažovať nad dôvodmi svojich hodnotení, nad obsahom jednotlivých pojmov a budeme ich tak viesť k tomu, aby dokázali formulovať svoje vlastné definície.

Náplň vyučovacej hodiny:

1. Študentom ukážeme nejaký predmet, ktorý máme po ruke (špongiu na tabuľu, pero, lavicu, USB kľúč, ...). Opýtame sa ich, či ten predmet považujú za pekný alebo nie a nech uvedú k svojmu stanovisku čo najviac argumentov (napr. špongia je pekná, lebo má

jednoduchý tvar, lebo je čistá, má zaujímavý pórovitý povrch, má peknú farbu, je jednofarebná, príjemná na dotyk, ...). Ak by študenti zastávali jednotný názor, my zaujmeme opačné stanovisko, alebo sa pridáme k menšine a pomôžeme jej protirečiť (napr. povieme, že špongia je škaredá, lebo má obyčajný a bežný tvar, lebo je nepoužívaná, lebo sa v jej póroch môže usádzať nečistota, má nepeknú farbu, nie je viacfarebná, ...).

2. Študentov necháme, aby sa podobným spôsobom vyjadrili aj k predmetom na nasledovných obrázkoch:



(<http://bestautos2016.blogspot.com/2016/01/pictures-of-new-model-cars.html>) 17.9.2017



(http://www.starozitnostikh.cz/page.php?category=porcelan&order_by=name&offset=40) 17.9.2017



(<http://www.sperkycastkova.cz/www-sperkycastkova-cz/eshop/9-1-PRODANO/0/5/703-Romanticky-Ruzenin>) 17.9.2017



(<https://www.worldmarket.com/product/jackson-metal-tub-chair.do>) 17.9.2017



(<https://www.potterybarn.com/products/vintage-glass-pendant-hood/>) 17.9.2017



(<http://www.tuvie.com/the-balance-mobile-phone-concept-with-ergonomics-design/>) 17.9.2017

3. Pýtame sa žiakov: Myslíte si, že dá sa určiť, kto z nás má pravdu a stanoviť, či je napríklad mobilný telefón na predchádzajúcom obrázku pekný, alebo nie? (Krása je subjektívna, t.j. závisí od konkrétneho človeka, ktorý ju posudzuje. Z toho vyplýva, že krása je relatívna).
4. Myslíte si, že existuje aj objektívna krása, t.j. niečo, čo by sa páčilo každému?
5. Niektorí filozofi tvrdili, že existuje objektívna krása. Čo myslíte, čo za ňu pokladali? (prírodu, umenie, Boha, ...)

6. Ako by ste definovali pojem krása? (Krása/krásno je niečo, čo v nás vzbudzuje obdiv, zaujatie, vcítanie sa, niečo, čo esteticky hodnotíme pozitívne. Používame ho v súvislosti s ľuďmi, zvieratami, rastlinami, predmetmi, prírodnými javmi, ...).
7. Ako by ste definovali pojem – škaredý?
8. Čo konkrétne považujete za škaredé vy? Uveďte príklady a argumenty.
9. Existuje niečo, čo je objektívne škaredé, teda niečo, čo vždy všetci pokladajú za škaredé?
10. Pokúste sa zodpovedať a uviesť príklady na nasledovné otázky, ktoré si kladli aj významní filozofi - esteticí: (Študentom zdôrazníme a zároveň ich tým posmelíme, že neexistuje správna a nesprávna odpoveď)
 - Aké máte pocity, keď sa pozriete na niečo, čo sa vám páči?
 - Je to, čo je krásne zároveň aj užitočné?
 - Je to, čo je krásne aj dobré?
 - Aké vlastnosti mávajú veci, ktoré považujeme za krásne?
 - Existuje ideál ľudskej krásy?
 - Môže byť krásne niečo, čomu chýba nejaká časť? (napr. krčah bez ucha, strom s odpílenými konármi, socha, ktorej chýba ruka, ...)
 - Je krásne to, čo je symetrické?
 - Je náš svet krásny?
 - Existuje návod, ako vytvoriť umelecké dielo?
 - V akej súvislosti zvykneme používať pojem vznešený?
 - V akej súvislosti zvykneme používať pojem harmónia?
 - Môže umenie vychovávať ľudí, resp. ich robiť lepšími?
 - Je hudba hodnotnejšia ako výtvarné umenie alebo literatúra?
 - Prečo sa nám niektoré veci alebo konanie ľudí zdá smiešne?
 - Ktoré zmysly nás môžu priviesť k umeleckému zážitku? (Za estetické zmysly považujeme len sluch a zrak. Sochy sa síce môžeme dotknúť a aj ju ovoňať, ale z hľadiska umeleckého zážitku sú tieto vnemy irelevantné)
11. Pokúste sa vymyslieť nejaké ďalšie otázky, ktoré spadajú do oblasti estetiky.
12. Ktorým obdobím podľa vás začínajú dejiny estetiky?

Počiatok estetiky (filozofická disciplína zaoberajúca sa estetickým; názov je odvodený z gréc. aisthesis – cit, vnímanie) by sa mohol klásť do 18. storočia, kedy Baumgarten označil estetiku za vedu. Nemôžeme však vynechať ani množstvo osobností a filozofických koncepcií predošlých epoch. Prvých veľkých filozofov – estetikov prináša staroveké Grécko. Hoci z obdobia starších ako antika sa nám nezachovali texty, v ktorých by sa riešili špeciálne otázky estetiky, je logické, že ľudia o kráse a jej vnímaní uvažovali v podstate odjakživa. Napríklad praveké jaskynné maľby, ktoré vznikli pravdepodobne z magických pohnútok, prinášali nepochybne svojim majstrovským stvámením pozitívny zážitok či už tvorcom alebo divákovi.

13. Aké slová vás napadajú pri pohľade na tieto fotografie? Aký názov by ste im dali?



(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Panolia_eldii_thamin.jpg) 17.9.2017



(<https://www.zpiestan.sk/fotky/vietor-lamal-stromy-a-valal-ploty/>) 17.9.2017



(<http://kids.britannica.com/students/assembly/view/166574>) 17.9.2017



(<https://sk.pinterest.com/pin/19773685840866982/>) 17.9.2017



(<https://fotky.sme.sk/fotka/42517/ked-sa-modlivka-nemodli>) 17.9.2017



(<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/native-womens-issues/>) 17.9.2017

Domáca úloha :

(učiteľ vyberie len jednu až dve podľa vlastného uváženia)

- Nájdite šesť výrokov súvisiacich s estetikou, ktorých autormi môžu byť ľubovoľní filozofi alebo umelci. Dbajte na to, aby medzi tými šiestimi výrokmí boli také, s ktorými súhlasíte, ale aj také, s ktorými nesúhlasíte. Ku každému napíšte vaše stanovisko, t.j. či s tým výrokom / myšlienkou súhlasíte alebo nie a prečo.
- Nájdite tri fotografie, ku ktorým by sa podľa vás hodil názov krása.
- Nájdite tri fotografie, ku ktorým by sa podľa vás hodil názov elegancia.
- Nájdite tri fotografie, ku ktorým by sa podľa vás hodil názov pôvab.
- Nájdite tri fotografie, ku ktorým by sa podľa vás hodil názov harmónia.
- Vytvorte kresbu alebo maľbu, ktorá by podľa vás najlepšie vyjadrovala pojem krása (alebo elegancia, pôvab, harmónia, ...).
- Napíšte úvahu na tému: Na čo nám je umenie?
- Napíšte úvahu na tému: Je náš svet krásny?